

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ
В МЕЛІТОПОЛЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Мелітополь 2022

ЗМІСТ

1.	Загальні положення та основні визначення	
2.	Організація освітнього процесу здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.	
3.	Організація супроводу здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами	
4.	Забезпечення доступності, безпечного і безбар'єрного простору для здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами	
5	Прикінцеві положення	

1. Загальні положення та основні визначення

1.1. Положення про організацію інклюзивного навчання в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького (далі – Положення) визначає організаційні засади:

- інклюзивного навчання для реалізації права здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами на здобуття якісної вищої освіти з урахуванням потреб та можливостей таких осіб;

- забезпечення безперешкодного доступу на територію та до будівель навчальних приміщень та іншої інфраструктури Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (далі – Університет) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення для проведення вступних випробувань, участі у наукових, національно-патріотичних та інших заходах, професійної діяльності тощо.

Положення розроблено відповідно до:

- Конституції України;
- Закону України «Про освіту»;
- Закону України «Про вищу освіту»;
- Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 635;

- Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 366-р;

- інших нормативно-правових актів у галузі освіти;
- Статуту Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, наказів та розпоряджень ректора.

1.2. Університет надає освітні послуги здобувачам вищої освіти на рівній основі, без дискримінації, незалежно від віку, громадянства, місця проживання, статі, кольору шкіри, соціального і майнового стану, національності, мови, походження, стану здоров'я, ставлення до релігії, наявності судимості, а також від інших обставин із застосуванням особистісно-орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності всіх здобувачів вищої освіти.

1.3. Університет забезпечує рівний доступ до усіх належних йому приміщень, усім учасникам освітнього процесу: вступникам, здобувачам вищої освіти, співробітниками, науково-педагогічним працівникам, батькам здобувачів вищої освіти, учасникам конференцій та інших заходів, які проводяться в Університеті, а також іншим відвідувачам.

1.4. У цьому Положенні терміни вживаються в такому значенні:

Особа з особливими освітніми потребами – особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту.

Здобувач освіти з особливими освітніми потребами – особа з особливими освітніми потребами, яка здобуває освіту у закладі вищої освіти.

Інклюзивне навчання – система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників.

Інклюзивна група – група у закладі вищої освіти, де поряд із іншими здобувачами освіти навчаються одна або більше осіб з особливими освітніми потребами.

Інклюзивне освітнє середовище – сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей.

Супровід - система заходів, що мають забезпечити рівний доступ до навчання, тобто усунення або мінімізація проблем у навчанні для вступників та здобувачів вищої освіти. Супровід охоплює процеси підготовки до вступу, допомогу в дотриманні процедури вступу, подальшого навчання в Університеті. Забезпечення супроводу здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами дозволяє їм діяти на рівних з іншими здобувачами вищої освіти, але без надання переваг.

2. Організація освітнього процесу здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.

2.1. Організація освітнього процесу здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами в Університеті здійснюється за наступними напрямками:

- створення інклюзивного освітнього середовища;
- застосування принципів універсального дизайну в освітньому процесі;
- приведення території Університету, будівель, споруд та приміщень у відповідність з вимогами державних будівельних норм, стандартів та правил. У разі, коли наявні будівлі, споруди та приміщення неможливо повністю пристосувати для потреб осіб з інвалідністю, здійснюється їх розумне пристосування з урахуванням універсального дизайну;
- забезпечення необхідними навчально-методичними матеріалами та інформаційно-комунікаційними технологіями для організації навчального процесу;
- забезпечення в разі необхідності розумного пристосування;
- застосування в освітньому процесі найбільш прийнятних для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами методів і способів спілкування, в тому числі української жестової мови, рельєфно-крапкового шрифту (шрифту Брайля) тощо;

- забезпечення доступності інформації в різних форматах (шрифт Брайля, збільшений шрифт, електронний формат та інші).

2.2. Утворення інклюзивних груп.

Утворення інклюзивної групи в Університеті та припинення її діяльності здійснюється відповідно до наказу ректора.

Ректор Університету на підставі письмового звернення здобувача вищої освіти з особливими освітніми потребами або одного з батьків (інших законних представників), а також індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності), іншої документації, що підтверджує наявність в особи особливих освітніх потреб, створює інклюзивну групу з особливими освітніми потребами.

Гранична чисельність здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами в одній групі визначається, виходячи з індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких здобувачів вищої освіти, спеціальності, пристосованості аудиторій тощо.

2.3. Для організації інклюзивного навчання в Університеті наказом ректора утворюється постійно діюча комісія (далі – Комісія) із організації інклюзивного навчання та забезпечення безбар'єрного простору в Університеті.

До складу Комісії входить дві групи: група психолого-педагогічної супроводу та група забезпечення архітектурної доступності.

Загальне керівництво комісією здійснює голова – куратор з організаційно-виховної роботи зі студентською молоддю, заступники голови і одночасно керівники груп по психолого-педагогічній супроводу та забезпеченню архітектурної доступності; секретар комісії:

члени групи психолого-педагогічної супроводу: фахівець психологічного центру, заступники декана факультету/ директора інституту з виховної роботи, питань практик та працевлаштування випускників, директор центру освітніх дистанційних технологій, представники студентського самоврядування.

члени групи забезпечення архітектурної доступності: головний інженер АГЧ, коменданти корпусів, гуртожитків.

До роботи комісії можуть залучатися науково-педагогічні працівники Університету, представники адміністрації Університету та інші фахівці за потреби.

2.4. Завдання Комісії:

Під час здійснення своєї діяльності Комісія виконує такі завдання:

- співпрацює із структурними підрозділами Університету щодо організації інклюзивного навчання та забезпечення навчально-реабілітаційного супроводу здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами;

- надає (за необхідності) консультативну підтримку щодо розробки індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти з особливими освітніми потребами, проводить моніторинг виконання плану здобувачем

вищої освіти з особливими освітніми потребами, обґрунтовано рекомендує зміни до нього з урахуванням потреб здобувача;

Індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти з особливими освітніми потребами розробляється за його участю згідно чинних вимог за консультування з групою психолого-педагогічної супроводу, з урахуванням рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи (за наявності), підписується таким здобувачем вищої освіти та затверджується ректором Університету.

- організовує підготовку (підвищення кваліфікації) науково-педагогічних працівників Університету, волонтерів для роботи із здобувачами вищої освіти з особливими освітніми потребами шляхом проведення лекцій, семінарів, тренінгів, засідань за круглим столом тощо;

- консулює та надає методичну допомогу науково-педагогічним працівникам Університету закладу вищої освіти щодо організації освітнього процесу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

- провадить інформаційно-просвітницьку діяльність з формування толерантного ставлення до здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами;

- співпрацює із закладами соціального захисту населення, громадськими організаціями та об'єднаннями з метою провадження волонтерської діяльності, спрямованої на підтримку здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

- планує, організовує виконання та здійснює контроль за організацію і впровадження інклюзивного навчання в Університеті;

- забезпечує створення безпечного і безбар'єрного простору для учасників освітнього процесу, а також інших осіб, які відвідують Університет, зокрема для осіб з особливими освітніми потребами.

3. Організація супроводу здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.

3.1. Супровід здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами в Університеті реалізується через низку освітніх послуг, якими вони можуть користуватися з допомогою інших осіб. При цьому враховуються психофізичні особливості осіб різних нозологій, їх потреби у компенсації сенсорних вад, що заважають сприймати навчальний матеріал; соціально-психологічні фактори, що ускладнюють інтеграцію таких здобувачів вищої освіти в університетське середовище, потреби у фізичній реабілітації тощо.

3.2. Супровід здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами в Університеті здійснюється за такими напрямками: навчально-організаційний супровід, психолого-педагогічний супровід, соціальний супровід.

Супровід розпочинається з моменту звернення здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами або одного з батьків (інших законних представників) до ректора Університету.

3.2.1. Навчально-організаційний супровід – допомога учасникам освітнього процесу в організації освітнього процесу, розробленні індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти з особливими освітніми потребами, моніторинг його виконання; організація індивідуальних консультацій тощо.

Такий вид супроводу здійснюють куратори ЕКТС за консультування з групою психолого-педагогічної супроводу.

3.2.2. Психолого-педагогічний (психолого-андрагогічний) супровід – системна діяльність, яка включає надання психологічної та педагогічної допомоги здобувачам вищої освіти з особливими освітніми потребами під час освітнього процесу.

Педагогічний супровід полягає у оптимізації викладання навчального матеріалу для здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами у максимально сприйнятливій для них формі, впровадження сучасних педагогічних технологій навчання, забезпечення навчально-методичними матеріалами. На всіх етапах педагогічного супроводу передбачається індивідуальний супровід здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами з метою допомоги у розв'язанні індивідуальних проблем опанування освітніх компонентів.

Такий вид супроводу здійснюють кафедри, які забезпечують викладання відповідних освітніх компонентів. Це означає застосування в освітньому процесі найбільш прийнятних для здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами методів і способів спілкування, із залученням відповідних фахівців і науково-педагогічних працівників, а також максимально можливе забезпечення доступності інформації в різних форматах (українська жестова мова, шрифт Брайля, збільшений шрифт, електронний формат, аудіоформат та інші).

Психологічний супровід полягає у з'ясуванні психологічних особливостей здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, зміцненні та збереженні їхнього психологічного здоров'я, надання їм необхідної допомоги з адаптації до інтегрованого освітнього середовища, сприянні особистісному розвитку, та передбачає:

- надання психологічної допомоги під час їх адаптації до умов провадження освітнього процесу в Університеті;
- підвищення психологічної культури всіх учасників освітнього процесу, включаючи здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, представників адміністрації та допоміжного персоналу;
- соціально-психологічну діагностику, моніторинг особистісного розвитку і соціальної ситуації розвитку, прогнозування змін освітньої ситуації та визначення її основних тенденцій;
- проектування і соціально-психологічну корекцію розвитку.

Такий супровід здійснюється представниками Психологічного центру Університету.

3.2.3 Соціальний супровід – заходи щодо створення умов для соціальної та соціально-побутової підтримки здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, в тому числі надання інформації та допомоги у влаштуванні в гуртожиток, отриманні технічних засобів реабілітації, організації волонтерської допомоги для підтримки таких здобувачів освіти.

Соціальний супровід полягає у заходах, спрямованих на забезпечення соціалізації здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, зокрема їх соціально-побутової, соціально-культурної та соціально-трудової адаптації.

Основною функцією цього блоку є подолання соціальної ізоляції здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, сприяння збереженню і підвищенню їх соціального статусу, залучення їх до всіх сфер суспільного життя.

Соціальний супровід здійснюється куратором з організаційно-виховної роботи зі студентською молоддю, заступниками декана факультету/директора інституту з виховної роботи, питань практик та працевлаштування випускників, органами студентського самоврядування та іншими фахівцями, які залучаються за потреби, і передбачає:

- інформаційно-просвітницьку діяльність, спрямовану на формування толерантного ставлення до здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами у освітньому просторі Університету;
- консультативно-методичну допомогу всім учасникам освітнього процесу.

3.2.4. Супровід здобувача вищої освіти з особливими освітніми потребами можуть здійснювати батьки (інші законні представники) або особи, уповноважені ними, соціальні працівники (робітники), волонтери.

4. Забезпечення доступності, безпечного і безбар'єрного простору для здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.

4.1. В Університеті забезпечується відповідно до чинного законодавства створення безпечного і безбар'єрного простору для учасників освітнього процесу, а також інших осіб, які відвідують Університет, зокрема для осіб з особливими освітніми потребами.

4.2. Планування робіт по створенню безпечного і безбар'єрного простору на прилеглий території, в будівлях, спорудах та приміщеннях Університету, моніторинг їх достатності, контроль за їх станом, організацію за потребою робіт із реконструкції наявних пристосувань, організацію зовнішньої експертизи відповідності будівель і споруд та приміщень Університету нормативам відповідних ДБН здійснює група забезпечення архітектурної доступності.

4.3. Під час реконструкції та ремонту навчальних і допоміжних приміщень, здійснюється приведення території Університету, будівель, споруд та приміщень у відповідність до рекомендованих нормативів державних будівельних норм, стандартів та правил, а саме ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення», ДБН В.2.2.-3:2018 «Будинки та споруди. Заклади освіти», а також вимог ДСТУ Б ISO 21542:2013/27.

4.4. У випадках, коли наявні будівлі, споруди та приміщення неможливо повністю пристосувати для потреб осіб з інвалідністю, здійснюється їх розумне пристосування з урахуванням універсального дизайну.

Особлива увага з цього питання приділяється:

- облаштуванню прилеглої території;
- облаштуванню пандусів та сходинок;
- облаштуванню дверей (виходи/входи) та коридорів;
- облаштуванню навчальних та інших побутових (санітарних) приміщень;
- розміщеною та оновленню інформуючих позначок.

4.4. Університет надає освітні послуги здобувачам вищої освіти з особливими освітніми потребами за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, інших не заборонених законодавством джерел.

5. Прикінцеві положення

5.1. Це Положення набуває чинності після його ухвалення Вченою радою Університету і затвердження наказом ректора.

5.2. Зміни та доповнення до цього Положення вносяться за рішенням Вченої ради Університету й затверджуються наказом ректора.

Відповідальний за укладання

Положення

Погоджено

Провідний юрисконсульт
КОНОПЛЯНКО

Олександр